

Beşinci Sayımızla Merhaba!

Toplumsal Tarih Akademi dergisinin yeni sayısı ile karşınızdayız. Bu sayı, dergimizin yayın hayatına başladığı 2022 Aralık ayından bu yana çıkan beşinci sayısı. Ama tematik bir dosyadan oluşmaması nedeniyle de ilk olma niteliği taşıyor. Aynı zamanda bizim, derginin editör yardımcılığından editörlüğüne geçiş aşamasında ilk deneyimimiz. O nedenle şimdiden, her ne kusur işlediyssek affola.

Dergiyi çok kısa zamanda Tarih Vakfı'nın önemli yayınlarından biri haline getiren önceki editörlerimiz Yaşar Tolga Cora ve Nurşen Gürboğa'ya, derginin yayın hayatına başlaması yolundaki öncü rolü nedeniyle Tarih Vakfı eski Genel Başkanı ve dergimizin eski genel yayın yönetmeni Mehmet Ö. Alkan'a teşekkürlerimizi sunarız. Dergiyi ileriye taşımak için omuzlarımıza yüklenen sorumluluğun farkındayız. Umarız, Yayın Kurulu üyelerimizin ve genişleyen editör kadromuzun desteği ile bu sorumluluğu hakkıyla yerine getireceğiz. Bu noktada, dergi yönetiminin yenilediği Eylül 2024 yayın kurulu toplantımızda, bizlerle birlikte dergimizi oluşturma sorumluluğunu paylaşan yeni kitap inceleme editörlerimiz Gülhan Balsoy ve Cihangir Gündoğdu'ya, yeni belge inceleme bölümü editörümüz Deniz Türker'e teşekkür ederiz. Yeni bölüm editörlerimize tüm enerjileriyle sürece koydukları büyük katkıdan dolayı müteşekkirimiz. Nurşen Gürboğa editörlüğü bizlere devretmekle beraber derginin Genel Yayın Yönetmenliği pozisyonunu sürdürüyor, kendisinin rehberliği ve desteği, Tarih Vakfı yönetimi ile kurduğu köprü bizler için çok değerli. Yazıların yayına hazırlanması sürecinde hem çok titiz hem de bir o kadar hızlı çalışan, yardımcı editörlük görevini de üstlenen Türkçe dil editörümüz Emre Erkan'a teşekkür ederiz. Mizanpaj editörümüz Aşkın Yücel Seçkin'e de özenli ve seri çalışması için içtenlikle teşekkür ediyoruz. Ayrıca revizyonlarıyla yazarlarımızı yönlendiren, dergimizin görünmez kahramanları anonim hakemlerimize teşekkür ediyoruz. Bir yandan uzun bir süre sonra serbest konulu yazılardan oluşan bir sayı çıkarma kararı almamız, öte yandan süreç devam ederken değişen yönetim yapımız süreçte bazı aksamalara yol açtı. Bunu hoşgörü ve sabırla karşılayan yazarlarımıza da ayrıca minnettarız.

Bu sayımızda dört araştırma makalesi, üç belge inceleme yazısı, dört kitap inceleme yazısı ve bir anma yazısı yer alıyor. Öncelikle beşinci sayımızda yayınlanan araştırma makalelerinden bahsetmek istiyoruz. İlk araştırma makalemiz Nurhan Davutyan tarafından kaleme alındı ve "1875 Osmanlı Moratoryumu Önlenebilir" başlığını taşıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun mali egemenliğini ihlal eden Düyun-ı Umumiye'nin kurulmasına giden gelişmelere farklı bir perspektiften bakan çalışma, kapsamlı kaynaklardan ve istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanıyor. Davutyan'a göre Mehmed Emin Ali Paşa'nın 1867'de önerdiği mali tedbirler 1879'da değil önerildiği zaman uygulansaydı moratoryumun engellenmesi ihtimali bulunuyordu. İkinci araştırma makalemiz üç yazarın ortak çalışması: Murat Tülek, Jean-François Pérouse ve Funda Ferhanoğlu. Başlığı "1922 Öncesinde Jacques Pervititch" olan bu ayrıntılı çalışma İstanbul'un haritacılık tarihinde mihenk taşı olan Pervititch'in geçmişine, henüz İstanbul sigorta planlarını hazırlamaya başlamadan önceki dönemine odaklanıyor. Bir tanesini kapağa taşıdığımız değerli görsel malzemeleri okurumuzla buluşturan bu makale, Pervititch'in aile yaşamı, mesleki gelişimi ve ilk haritaları üzerine değerli bilgiler veriyor. Üçüncü araştırma makalemizin başlığı "İstisnayı Yönetmek, Adaleti Müzakere Etmek: İşkodra'da Cibal Kanunu, Umumi Sulhlar ve Hibrit Cezalandırma Usulleri." Yazarımız Ebru Aykut bizi Geç Osmanlı dönemi Arnavut diyarına götürüyor ve yerel dağ kanunları ile merkezileşme çabaları arasında Osmanlıların yönetim hamlelerini anlamamızı sağlıyor. Foucault'nun yönetsellik (*governmentality*) kavramının bir dizi vakada sınanması açısından olduğu kadar İşkodra'da vuku bulan ilginç tarihsel hadiselerin incelenmesi açısından da okurlarımızı tatmin edecek bir çalışma olduğunu düşünüyoruz. Dördüncü araştırma makalemiz doğa tarihi alanında ve daha uzun makalelerle kısa makaleler arasında bir geçiş niteliğinde. "Başka Yazacak Şey mi Yok?": 19. Yüzyıl Osmanlı Aydınının Gözünden Karabatak ve Karabağın Kısa Leksikolojik Tarihi" başlıklı bu ilginç yazıda Tarkan Murat Akkaya, 1899 tarihinde Karabatak kuşu üzerine yazılmış bir gazete makalesine mercek tutuyor. Acaba etrafımızda uçup duran tüm bu güzel kuşların adı nereden geliyor? Kuş adlarının kökenini inceleyen nomenclature alanında, en azından karabatak adıyla ilgili Akkaya'nın yazısının söyleyecek sözü var.

Deniz Türker editörlüğünde oluşan belge inceleme yazıları bölümümüz tarihçiler camiasının ve okurların dikkatini gözden kaçmış belgelere çekmeyi, bu belgelerin yaratıcı biçimlerde yorumlamayı hedefliyor. Filiz Yazıcıoğlu'nun incelemesi birer kaynak olarak arzuhallerin önemini hatırlatıyor. Yazı, II. Abdülhamit döneminde Kesriye kazası telgraf memuru Mehmet Tevfik Bey'in Rumeli Müfettişliği'ne yazdığı arzuhalleri inceliyor ve düşük dereceli sayılabilecek bir memurun tayininin bile yabancı devletlerin müdahalesinin konusu olması üzerine eleştirel bir biçimde düşünüyor. Mertkan Karaca, Osman Hamdi Bey'in kardeşi Halil Edhem Bey tarafından 1909'da yazılmış Almanca bir makaleyi inceliyor. Asurolog Hermann von Hilprecht'e hazırlanan armağan kitabında yer alan bu makale günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzesi adını taşıyan Müze-i Hümayun'un tarihi açısından değerli bir belge. Aysel Yıldız'ın yazısı, 1756'da İstanbul'da doğan ve önce Rusya'da esaret çeken sonra ABD'ye göçen yeniçeri İbrahim Bin Ali'yle ilgili. Yıldız bu ilginç hayat hikayesine kaynaklık eden iki mektubu inceliyor.

Dergimizin, Gülhan Balsoy ve Cihangir Gündoğdu editörlüğünde oluşan kitap inceleme yazıları bölümü yakın dönemlerde yayınlanmış, Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet tarihinin farklı dönemlerine odaklanan kitapların incelemelerini içeriyor. Ekrem Yener, Ümit Kurt'un Aras Yayınları'ndan çıkan *Kanun ve Nizam Dairesi'nde Soykırım Teknokratı Mustafa Reşat Mimaroglu'nun İzinde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Devlet Mekanizması* başlıklı kitabını, Melis Cankara, Uğur Zekeriya Peçe'nin Stanford University Press tarafından basılan kitabını inceliyor. *Kitap Island and Empire: How Civil War in Crete Mobilized the Ottoman World* başlığını taşıyor ve 1890'larda Girit'te ortaya çıkan iç savaş koşullarının yerinden ettiği Müslüman nüfusun etkisiyle tetiklenen Osmanlı toplumsal hareketlerini tartışıyor. Ayşe Hilal Uğurlu, Ali Akyıldız'ın Timaş Yayınları tarafından basılmış olan ve Osmanlı İmparatorluğunun kurumsal yapısına ışık tutan *Mabeyn-i Hümayun: Osmanlı Saray Teşkilatının Modernleşmesi* başlıklı çalışmasını inceliyor. Numan Deniz ise Nir Şafir'in *The Order and Disorder of Communication: Pamphlets and Polemics in Seventeenth-Century Ottoman Empire* adlı kitabını inceledi. Kitap 17. Yüzyıl el yazması kitapçıkların bir iletişim ve tartışma zeminine dönüşmesini ele alıyor.

Dergimizin vefeyat yazısı bölümünde, geçtiğimiz yaz aylarında kaybettiğimiz, Tarih Vakfı mütevellisi, yerel tarih, kent tarihi, Selçuklu tarihi, Osmanlı tarihi ve eğitim tarihi konularındaki çalışmalarını ile bilinen tarihçi, öğretmen ve yazar Necdet Sakaoglu'nu Fahri Aral'ın kaleminden bir yazı ile anıyoruz.

Yayın kurulumuzun kararı doğrultusunda dergimiz bundan böyle Haziran aylarında tematik dosyalı, Aralık aylarında ise serbest çağrılı olarak yayınlanacak. Bu nedenle gerek DergiPark, gerekse Tarih Vakfı'nın internet sitesi üzerinden yayınladığımız çağrı metinlerini takip etmenizi öneririz. 2025 yılı Aralık ayında yayınlanacak yedinci sayımızda yer alabilecek yazıların son gönderim tarihi 15 Haziran 2025 olarak belirlenmiştir. Yazıların DergiPark sistemi üzerinden gönderilmesini özellikle rica ediyoruz.

Toplumsal tarihciliğin gelişmesini, özgür ve eleştirel düşüncenin kendini ifade edecek mecra bulmasını, bu amaçla özellikle nitelikli Türkçe makalelerin okurlarla buluşmasını önemsiyoruz. Toplumsal Tarih Akademi dergisi Tarih Vakfı'nın köklü ve eleştirel yayıncılık geleneğini akademik dergiciliğin uluslararası standartlarıyla bir araya getirmeyi amaçlıyor. Bu çerçevede dergimizin ulusal ve uluslararası dizinlerde taranması için gerekli başvuru süreçlerini yürütüyoruz. Sizlerin yapıcı eleştirileri ve katkıları bizler için çok önemli. Dergimize ilişkin değerlendirme ve eleştirilerinizi merakla bekliyoruz.

Keyifli okumalar ve güzel bir yıl dileriz.

Toplumsal Tarih Akademi Dergisi Editörleri
Firuzan Melike Sümertaş & Sırrı Emrah Üçer